

NORGES BONDELAG

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Vår saksbehandler
Hildegunn Gjengedal
+47 90 51 83 79

Vår dato
16.04.2018
Deres dato

Vår referanse
18/00341-2
Deres referanse

Høring om balansert makt i verdikjeden for mat og dagligvarer

Norges Bondelag ønsker med dette å avgi vårt innspill til representantforslag 170 S (2017-2018) om balansert makt i verdikjeden for mat og dagligvarer. Bonden har en sentral plass i verdikjeden for mat. Som råvareleverandører og eiere av samvirkeforetak er våre medlemmer avhengige av en velfungerende verdikjede, som kan bringe produktene effektivt helt fram til forbruker.

Dårlig fungerende verdikjede – trenger lov om god handelsskikk

Flere offentlige utvalg, fra Matkjedeutvalget i 2011 (NOU 2011:4), via Dagligvarelovutvalget i 2013 (NOU 2013:6) til Etableringshindringsrapporten i 2017 har pekt på at verdikjeden for mat ikke fungerer som den skal. Dagligvarelovutvalgets diagnose om forholdet mellom kjeder og leverandører er uklare kontrakter, mangelfull forståelse og kontraktsbrudd. Både Matkjedeutvalget og Dagligvarelovutvalget konkluderer med at det er en sterk maktkonsentrasjon i verdikjeden for mat, og at makten har forskjøvet seg i retning dagligvarehandelen. Begge utvalgene konkluderer med at dagens regelverk ikke er dekkende for forholdene i verdikjeden for mat, og foreslår å innføre en egen lov om god handelsskikk med tilhørende tilsyn. Dessverre har regjeringen foreløpig ikke fulgt disse anbefalingene. Dette til tross for at både bondeorganisasjonene, dagligvareleverandørene, NHO, LO og Forbrukerrådet gikk inn for loven. Også de fleste dagligvarekjedene godtok innføringen av en slik lov.

Norges Bondelag kan ikke se at forholdene i verdikjeden for mat har bedret seg etter at Dagligvarelovutvalget kom med sin anbefaling i 2013. Dette bekreftes også i Etableringshindring-rapporten. Tvert imot har konsentrasjonen på sisteleddet blitt enda større. Fire dominerende dagligvarekjeder er blitt til tre, og nåløyet for å få igjennom bondens produkter er dermed blitt enda mindre. Samtidig har konkurransen for leverandørene blitt hardere, både fra import og dagligvarekjedenes egne merkevarer (EMV). Dagligvarekjedene har integrert bakover i verdikjeden, og fått stadig sterkere kontroll med både eierskap og distribusjon. Kun Ringnes og Tine har nå sin egen distribusjon.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Hollendergata 5 0190 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto:: 8101.05. 91392	Internett: www.bondelaget.no

Vår dato Vår referanse
16.04.2018 18/00341-2

EU-kommisjonen har nylig foreslått et direktiv om god handelsskikk i verdikjeden for mat med tilhørende tilsyn i medlemslandene. Kommisjonen peker på mange av de samme «uheldige handelspraksisene» (UTPs) som Dagligvarelovutvalget fant i Norge. Rundt 20 medlemsland har allerede innført ulike former for lover om god handelsskikk. Erfaringene fra f.eks. Storbritannia er positive.

Norges Bondelag mener det er på høy tid å innføre en lov om god handelsskikk med tilhørende uavhengig tilsyn med sanksjonsmyndighet. Regulering av distribusjon bør være en del av lovreguleringen. Loven med tilsyn vil være et første steg på veien mot en mer effektiv og balansert verdikjede for mat, med mer ryddighet og åpenhet om betingelsene. Dette vil tjene bonden og bondens produkter på veien mot forbruker.

Forbud mot prisdiskriminering

Oslo Economics leverte sist høst en rapport på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet om etableringshindringer i dagligvaresektoren. Rapporten peker på volumrabatter og tilgang på butikklokaler som viktigste hindringer for nye aktører i markedet. Rapporten hadde et smalt oppdrag med å se kun på faktorer som hindrer etablering av nye aktører i sisteleddet.

I kjølvannet av rapporten blir også forbud mot prisdiskriminering diskutert. De største dagligvarekjedene forhandler fram volumrabatter som det er vanskelig for små aktører i dagligvaremarkedet å konkurrere med.

Norges Bondelag erkjenner at det kan være vanskelig for små aktører å etablere seg i dagligvarebransjen, og at volumrabatter kan være noe av utfordringen. Vi mener derfor et forbud mot prisdiskriminering kan utredes. Men forbudet må gjelde alle aktører, og effekten for alle berørte parter man må utredes nøye før man eventuelt gjennomfører tiltaket. Det er avgjørende at et slikt utredningsarbeid ikke skaper ytterligere forsinkelser for å få innført en lov om god handelsskikk.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Petter Bartnes

Per Skorge